

Liepos 20–27 d. Afganistane dirbo Vilniaus universiteto ekspedicijos „Goro provincijos naudingosios iškasenos“ nariai. Jiems talkino Lietuvos vadovaujamos septintosios Provincijos atkūrimo grupės (PAG-7) kariai.

GEOLOGAI IR KARIAI – KAIP VIENA KOMANDA

Pertrauka – trisdešimt metų

Anot geologų, ekspediciniai darbai Afganistano Goro provincijoje sustojo gerokai prieš trisdešimt metų. Paskutinį kartą geologinis šios provincijos žemėlapis buvo sudarytas 1978 metais. Žemėlapis nėra tikslus, tai daugiausia bendra informacija, kurią būtina patikrinti ir patikslinti.

„[sivaizduokite, kad elektronikos pasaulyje viskas sustoja trisdešimčiai metų ir staiga nuo popierinio darbo reikia pereiti prie kompiuterių. Žmogus mažų mažiausiai sutriktų. Geologijos situacija Afganistane yra panaši. Trisdešimt metų – didelis šuolis, kurį įveikti padeda tik tyrimai. Jų dėka galima pereiti prie šiuolaikinio supratimo“, – mintimis dalijasi geologai.

Geologai labai atsargiai renkasi Afganistaną,

o ypač pietinę jo dalį. Surengtos tik kelios ekspedicijos, parengtas vos vienas kitas straipsnis šia tema. „Rytinis Afganistanas gana populiarus, palyginti su pietine jo dalimi. Jau nuo seno žinoma, kad ten yra nemažai brangakmenių, o rytinis Afganistanas tarytum lieka šešėlyje. Mes čia – kaip desantas,“ – šypsosi geologijos profesorius Gediminas Motūza. Jis priduria, kad pagrindinio tikslo – surinkti Afganistano Goro provincijos naudingųjų iškasenų duomenų bazę, yra ir kitų tikslų. Tokios ekspedicijos žmonėms parodys, kad Afganistanas nėra atskiras, niūrus pasaulis, kad jame yra daug naudingų uolienų ir kad galima atlikti tyrimus. „Kuo daugiau mes patys atskleisime tai, ką čia pamatėme, tuo labiau žmonės susidomės, ir trisdešimties metų tyla nepasikartos,“ – sako geologas Gediminas Motūza.

Geresniam gyvenimui milijardų nereikia

Paklausti apie tai, ar pasiekė savo tikslus, geologai prisipažįsta, kad viską atliko su kaupu: „Už savo sėkmingus darbus turėtumėme dėkoti karių stovyklos vadui pulkininkui Ramūnui Baronui. Mes suprantame, kad kariai yra pakankamai užimti, jie vykdo savo užduotis, o ir pailsėti reikia. Planavome iš stovyklos išvažiuoti du tris kartus, tačiau išvykome net į dešimt patulinių žygių. Kariai niekada neatsisakė mums padėti – buvo sudarytos puikios darbo sąlygos.“

Geologai išsiaiškino, kad prieš trisdešimt metų atliktų tyrimų duomenys yra netikslūs. Neatitiko kai kurios geologinio žemėlapių ir Afganistano plėtos modelio detalės. Tyrinėjant vietovę, atsirado nemažai naujų elementų, kurie taip pat leidžia daryti tam tikras išvadas. Tai tik pirminė fazė, kurios metu atlikti pradiniai darbai, ateityje laukia nuodugnesni tyrimai.

Tačiau bene labiausiai ekspedicijos dalyviai pabrėžia ne mokslinę naudą, o pagalbą skurstantiems afganistaniečiams. Viena labiausiai pastaruoju metu nagrinėjamų temų yra provincijos kelių rekonstrukcija. Anot geologų, jų atlikti tyrimai bus naudingi ieškant šios problemos sprendimo būdų: „Dabar mes jau galime apibūdinti uolienas palei kelią, jų panaudojimo galimybes. Pateiksime rekomendacijas, ką galima panaudoti kelio darbams ateityje.“

Maža to, geologai patikino, kad tokios ekspedicijos gali padėti mažinti skurdą Afganistano Goro provincijoje. „Milžiniški pinigai išleidžiami Afga-

nistano gyvenimo sąlygoms gerinti. Tačiau tai galima būtų daryti ir paprasčiau. Tarkim, suradom tokių brangakmenių kaip marmuras. Su juo gali drąsiai dirbti vietiniai gyventojai – įsirengti mažas dirbtuvėles, kuriose gamintų papuošalus, puodus, tekintų lėkštes. Nuo mažų dalykų prasideda didelis darbas“, – mintimis dalijosi geologas Gediminas.

Vietiniai gyventojai įvertino geologų iš Lietuvos darbą. Afganistano geologijos tarnybos Kalnakasybos departamento direktorius Fahim Zaheer pabrėžė, kad atlikti Goro mineralogijos tyrimus yra gera idėja, nes ši Afganistano provincija yra apleista ir neištyrinėta. Jis pasiūlė išplėsti veiklą, į ją įtraukti ir Afganistano geologus.

Lietuvos geologų iniciatyvą atlikti detalius Goro provincijos tyrimus palankiai priėmė ir Afganistano naudingųjų iškasenų ir kalnakasybos pramonės ministerijos viceministras Abdul Qudos Niman Hamidi. Jo nuomone, labai svarbu, kad Afganistano Goro provincijai padėti pasiruošę ne tik kariai, bet ir mokslininkai. Jis prisiminė neseniai Afganistane dirbusius archeologus iš Lietuvos.

Darbas Afganistane – savotiškas žaidimas

Tai pirmasis geologų apsilankymas Afganistano Goro provincijoje, tačiau, kaip patys tikina, tikrai ne paskutinis. Tik kitą kartą jau bus lengviau: didesnis žinių bagažas, pažįstama aplinka. Šįkart viskas vyko sudėtingiau. Reikėjo ne tik dirbti savo darbą, bet kartu susipažinti su aplinka, kurioje teks dirbti: „Tai tarytum savotiškas žaidimas. Bاندai susigaudyti naujoje aplinkoje ir kartu atlikti geologinius tyrimus.“

Profesorius Saulius Šliaupa pabrėžia, kad tokiomis, jo žodžiais tariant, egzotiškoms sąlygoms jam tenka dirbti pirmą kartą. „Esame dėkingi septintosios grupės kariams. Tikrai nesitikėjome, kad turėsime tokias puikias sąlygas tyrinėti. Teko dirbti įvairiose šalyse ir įvairiais būdais: su arkliais, asilais, elniais, motociklais, nešikais, netgi laivais, tačiau šių savaičių patyrimas visiškai naujas ir netikėtas. Pirmą kartą dirbau su kariais, važinėjančiais šarvuotomis mašinomis ir vilkinčiais apsauginėmis liemenėmis“, – įspūdžiais dalijosi jis.

Kalbėdami apie naujus atradimus ir patyrimus, mokslininkai sako, kad visa surinkta informacija pasidalys ir su savo studentais. Vilniaus univer-

Poilsio minutėlė. Diskusija su kariais.

Afganistane atlikti tyrimai bus panaudoti šios šalies gerovei kurti.

sitete studijuojantys jaunuoliai turės galimybę susipažinti ne tik su naudingomis iškasenomis Goro provincijos žemėje, bet ir su karių misija Afganistane.

Geologo profesija panaši į kario tarnybą

„Vyrai – šaunuoliai. Malonu dirbti su tokia komanda“, – apie darbą su kariais pasakoja geologas Saulius Šliaupa. – Kad ir koks neįveikiamas atrodytų kelio ruožas, jie nė karto neapsisuko ir negrižo atgal į stovyklą.“ Kaip dar vieną įspūdingą misijoje tarnaujančių žmonių bruožą geologas paminėjo profesionalumą. Sakė, jautęs, kad į Afganistaną atrinkti būtent tie žmonės, kurie pasiryžę užduotis atlikti iki galo, gerai pasiruošę psichologiškai, siekiantys pradėti darbą atlikti iki galo.

Tai vėlgi pirmas kartas, kai geologams tenka susidurti ir užduotis atlikti kartu su kariškiais: „Civilijų gyvenime kario tarnyba tereikia uniformą, rikiuotes paradų metu, pasitempimą, o čia viską

tarytum pamatai kitomis akimis. Civilijų gyvenime turėtumei gerokai paieškoti tokios progos. O čia – ne tik stebi misijos žmonių darbą, bet ir atlieki užduotis kartu su jais. Kažin ar kada dar turėsiu tokią galimybę.“

Dalydamiesi įspūdžiais apie geologų ekspediciją Afganistane, kariai pripažįsta, kad ir jiems tai buvo mažų mažiausiai nauja. Geologo specialybė yra reta. „Iš pradžių kalnais vaikščiojantys ir, rodos, vienodus akmenis kilnojantys vyrai atrodo keistai, sunku suprasti, ką jie žiūri tose uolienose. Tačiau vieną kitą kartą paklausi apie į kuprinę įsimestą akmenį ir pats susidomi“, – sako vienas mobiliojo ryšių ir stebėjimo grupės (MRSG) karių.

Anot ekspedicijos narių, dirbdami su kariais jie jautė abipusį ryšį. Jie domėjosi geologų darbu, klausinėjo ir patys mėgino atrasti įdomesnių gruntų. Matydami tokį domėjimąsi, geologai nutarė papasakoti daugiau apie savo darbą. Du vakarus iš eilės PAG stovykloje buvo skaitomos paskaitos. Profesoriai papasakojo apie tai, kaip atsirado Afganistano žemė, taip pat papasakojo apie Lietuvos atsiradimo ypatumus. Kaip sako patys kariai, jie įgijo įdomios patirties.

„Tiesą sakant, patys kariai užvedė kalbą apie tai, kad būtų įdomu daugiau sužinoti apie mūsų ypatumus ir Afganistane atliktus tyrimus. Vieną vakarą, kai patulio metu su kariais gerėme arbatą po atviru dangumi, vienas jų prisipažino, kad norėtų išgirsti bent vieną mūsų paskaitų, kaip senais gerais studijų laikais. Mes tą norą įsidėjome į galvą ir grįžę iš patulio ruošėmės paskaitoms“, – pasakoja geologai.

Anot Sauliaus Šliaupos, būdamas Afganistane jis padarė išvadą, kad geologo ir kario profesijos yra labai panašios. Geologų, kaip ir karių, pagalba žmonėms yra daugiau moralinė. Kariškiai, bendraudami su vietiniais vaikais, tarytum perduoda informaciją, kad jais kažkas rūpinasi, kad jie su savo problemomis nėra vieni. Geologų tikslas panašus – perduoti informaciją. „Mes nestatome mokyklų, nerekonstruojame kelių ar ligoninių, tiesiog pateikiame informaciją, kurią žmonės gali panaudoti savo šalies gerovei kurti. Ta informacija itin svarbi dabar, kai šalyje nėra reikalingos industrijos, kai viską reikia pradėti iš naujo,“ – teigia geologas Gediminas.

Dar vienas tokių, rodos, skirtingų profesijų panašumas – žvilgsnis į atliekamą darbą iš įvairių pozicijų. Geologas domisi ne tik akmenimis, jis stebi ir aplinką – kokią aplinkui gamta, kalnai. Karys taip pat negali paisyti tik vieno žmogaus, kuris, tarkim, yra priešiška nusiteikęs prieš sveitintųjų buvimą jo šalyje. Jis turi matyti visumą, nes yra ir tokių, kuriems pagalba yra reikalinga ir svarbi.“

**Vyr. lt. Rūta Gaižutytė
PAG-7 Visuomenės informavimo karininkė**